

LL E V A N T

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XV Núm 519
ARTA 20 de Gener de 1931

DEU I PATRIA

PREUS
Artà i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

UNA QÜESTIÓ ESSENCIAL

Una sorpresa dolorosa ha estat per molts la publicació del manifest del «Portido regionalista mallorquí». Els autonomistes es preparen per anar de bracet d'aquest partit a les properes eleccions generals. Convendria, però, puntualitzar ben clarament que es tracta d'una unió purament circumstancial, en vistes a les eleccions i, tinguda en compte l'especialíssima estructura, que es suposa té el cos electoral a Mallorca. I, escrivim es suposa, perquè ningú sap les sorpreses que pot donar el jovent que votarà per primera vegada. Els qui hem hagut de conviure amb els joves pot ser podríem afirmar el seu total allunyament dels vells partits, però ho podem deixar estar, com si fos una incògnita de difícil resolució. El que no podem deixar passar és que es vulguin amalgamar idearis polítics tan diferents com el que sustenten els antics regionalistes mallorquins, —els que s'anomenaren un temps regionalistes,—i aquesta nova fornada de regionalistes, en castellà! La qüestió de la llengua és per nosaltres una qüestió essencial; és l'afirmació més visible i més clara de la nostra personalitat política. Si el poble mallorquí té una característica que el defineix ben netament com a poble, aquesta característica troba la seva expressió més marcada en la llengua que li és pròpia. És clar, que l'ànima mallorquina, forjada en el lent treball dels segles, ha anat congriant-se en altres i diverses qualitats que

junes, totes plegades, ens donen la fórmula ideològica del que pot ésser lo mallorquí; els costums, el dret foral, la cultura pròpia, l'adaptació a la terra de l'art importat, etc. Però, cap fet diferencial hi ha de tanta importància com la llengua; ella és, per dir-ho amb les paraules de Prat de la Riba, l'ànima del poble feta visible, i tangible. Ella és la que dona el seu encuny al nostre poble. Debades el flamant partit regionalista, es batià amb aquest nom que tantes coses pot evocar en el cor de tot mallorquí, si darrera aquest nom no s'hi troba la força i l'entusiasme per a defensar amb amor i comprensió el que nosaltres tenim de més sagrat: la llengua, ja que per ella Mallorca ha entrat en el bon camí del seu recobriment.

Les ombres estimades dels mestres que ens precediren en la feixuga tasca del nostre renaixement

ens malaiten si ens deixàvem enlluernar per el mirallet d'una conveniència política momentànea, si a ella sacrificàvem el que ells tornaran a posar en honor, amb més entusiasme i convenciment. Les fortes malediccions d'En Costa,—per exemple—retronarien en el nostre cor despertant eterns remordiments. Més val que tenguem present sempre el seu concell d'alçar l'emblema de l'avior legítima

que cada poble sols ateny son astre

seguint per la seva òrbita!

Sorpresa dolorosa ha estat aquest manifest. Això no vol dir si convé o no de moment ajuntar els vots par a treure candidats que puguen representar dignament a Mallorca. Hem de negar, però, el dret a batiar-se amb el nom de regionalista a qualsevol agrupació política que no comenci per un reconeixement explícit del que té de més essencial la nostra personalitat com a poble.

JOSEP SUREDA BLANES

Lo que valen els fems d'estable i els fems artificials

Els fems artificials obtinguts per la fermentació de palles, brosses i altres residus, han donat lloc a moltes discussions respecte a la seua bondat i valor. Si bé es reconeix que els fems artificials tenen, sencillament, les mateixes qualitats que els fems d'estable, són censurats pel fet de que surtin moltes vegades més cars i de preparació molesta.

En una granja anglesa, els tècnics han fet uns experiments durant un any, que vénen a dissipar els dubtes que sobre el cas es presenten i han deixat aciarit que prenguent certes precaucions, es poden preparar fems artificials excel·lents a preus satisfac-

toris.

Segons el Srs. Lafite i Caudion, els notables experimentadors de la fabricació de fems artificials, ha de fer-se partint del següent principi:

Estendre sobre un pis fort i impermeable diferents jaços de palla o de ferratges de classe inferior per resultar menys cars, com també serradís de llenyes; regar molt sovint aquests llits de palles amb orins i a falta d'aquests, amb solucions nitrogenades les quals activaran les fermentacions.

Abdues preparacions s'han assajat a la granja anglesa; amb els orins, la temperatura dels jaços arribà en poc temps als 65 graus. D'unes 28

DE LES FESTES A STA. CATALINA THOMAS

El nin Juanet Alzamora vestit a l'antiga

tones de palla i 40 de serradures, s'obtingueren als pocs mesos 90 tones d'un fem superior, el preu de cost del qual no ultrapassà els 55 francs la tona.

Quatre assaigs es feren amb palles tractades amb solucions nitràgenades i altres tantes amb orins i a totes s'afegiren fosfats naturals, amb el fi de donar los carbonat de calç.

Les fermentacions amb solucions nitrogenades foren manco actives que les obtengudes amb orins, i els fems resultants quedaren més ben des triats.

Un resultat excel·lent va ésser obtingut amb una partida de palla, a la qual s'afegiren 5 kilos d'una mescla composta de cianamida i fosfats naturals en parts iguals. La pila de palla es va regar amb aigua natural, si bé abans d'aquestes ruixades s'en dona una amb aigües dels femers. La temperatura de la pila va augmentar molt aviat, de tal manera que als quinze dies s'obtenien uns fems molt bons, que foren portats als camps un mes i mig més tard.

De totes aquestes proves, es formulen els següents consells per produir en bones condicions fems artificials:

Utilitzar per el primer llit de la pila fems d'estable i si no s'en té, donar una regada, de bon principi, als jaços amb orins o aigües fecals dels femers.

Fer que les piles de palles i herbes no passin de l'altura d'un metre. Vi-

gilar la temperatura d'aquesta primera pila i quan arribi entre els 60 i 65 graus posar-hi a sobre el segon jaç.

Regar sovint les piles i si es possible aprofitar les pluges.

No es fa necessari petjar molt els jaços, per si sols ja s'enlonsen quant tenen molta altura.

Per a promoure la fermentació afegir hi nitrogen.

En lo que fa referència al cost dels fems artificials, dits experimentadors donen les xifres de 55 a 87 francs la tona (de 19 a 30 ptes.)

En la mateixa regió valien els fems d'estable, quan operaven, 80 francs la tona; de manera que en el pitjor dels cassos, els preus entre uns i altres fems resulten gairebé equivalents.

Els que equivocadament diuen que el tenir bestia és un mal necessari, quan haurien de dir el contrari. podran també, sense bèsties, procurar-se fems de les millors qualitats, seguint les regles precedents.

Al recullir aquesta nota de la pàgina agrícola de «El Matí» hem pensat desseguida amb una pèrdua importantíssima que en molts femers de la nostra vila se produeix i que se podria evitar fent una sencilla aplicació del sistema de producció de fems artificials en ella explicat.

En molts de femers que estan en descobert i que recullen per tant

les aigües de pluja, estant els clots en terrers més o manco argilosos resulten impermeables, l'aigua si embassa i les umpl amb freqüència. Aquesta aigua, disol una gran quantitat de substàncies entre les quals dominen les nitrogenades que al secar-se per evaporació, desapareixen i es perden en l'atmosfera. Aquestes aigües de maceració, seuen admirables per regar els llits de palla d'un femer artificial i les deixam perdre miserablement amb gran perjudici de la bossa representada aquí per un nombre respectable de kilos de fems.

Idó bé de l'estudi de la fabricació de fems artificials podem deduir dues maneres per aprofitar aquelles aigües. L'una tirant a sobre la palla suficient perquè les absorbesqui, palla que al podrir-se i fermentar se convertirà en fems o bé i creim que es el millor, posar dins als clots que serveixen per femers abans de tirar-hi cap fem un llit de palla de bastanta gruixa, la qual, absorbint les aigües, se convertirà en fem i enguany al preu de dos reals a que va la palla, val la pena d'experimentar-ho.

Devant del mirall

S'ha de reconèixer que són molt poc elegants les dones que caminen a grans passes com els homes. Si els homes tenen el pas llarg, és perquè generalment, són més alts que les dones, i tenen per tant, les cames més llargues que nosaltres.

Les passes han d'ésser regulars i proporcionades a la llargada dels membres inferiors, i res no hi ha més lleig que una dona que en caminar mou aquests com si fossin les branques d'un compàs. Això, junt a un exagerat balanceig dels braços, torna vulgar la més distingida figura d'aquest món.

Caminar decantant el cos massa endavant o massa enderrera, tampoc no és massa conforme a l'estètica. I convé que si teniu alguns d'aquests defectes, els corregiteu per medi de l'esport o alguns exercicis gimnàstics apropiats.

Una dona curosa de la seva dignitat física, ha de procurar no engronsar-se massa quant camina. No vull dir que calgui caminar engalavernada com un rave i limitar-se a posar feixugament els peus a terra. No el caminar ha de revelar flexibilitat de tot el cos. El moviment de les cames no pot ésser isolat; l'han d'acompanyar tots els músculs i així obtindrem l'equilibri perfecte tant difícil d'aconseguir però tan envejable i encisador de veure. «Té un aire de deesa» diuen els romàntics.

Sense ésser tan cobejosos, contemtem-nos de no posar la punta dels peus massa enfora o mana endins, de no saltironar, de no oferir a la vista l'espectacle escarrufós de les convulsions.

NURIETA

DE CANOSTRA

El patrimoni artístic.

S'altra dia un marxant d'antiguedats, al parèixer, enviat pels frares franciscans de Ciutat, vengué a Artà, i va fer «dissabte» pels porxes del Convent, emportant se unes talles reneixentistes d'algún mèrit, i altres peces artístiques. Sembla que l'Ordre dels Terciaris franciscans vol fer un Museu. Ens sembla molt bé que es fassi tal Museu, però tenguent a Artà un Museu no entenem perquè han de sortir de la vila aquestes coses d'art, sobretot no éssent el Convent de la propietat dels frares que en tenen únicament l'usdefruit. Ja fa alguns anys el Convent sofrí una gran pèrdua amb les taules gòtiques que es trobaren a la Capella de Sant Bonaventura, quan li feren la reforma. Aquestes pintures, foren calificades de vertadera meravella pels intel·ligents, i de gran preu per els que es dediquen a la compra de coses d'art. De mig amagat prengueren la carretera, com ara els angelons reneixentistes han pres el vol. Creim que tots aquests objectes deurien tornar a Artà, i si dins el Convent no hi ha manera de donarlos el lloc d'honor que els toca es podrien deixar en dipòsit al Museu d'Artà.

—El temps s'ha encalmat en el transcurs de la passada decena; fins ha fet alguns dies esplèndits lluint el sol i encalentint de bon de veres. Al principi feu uns dies de temporal amb una forta calabruixada a una gran part del terme, incluint la vila, desaparequent altra vegada els núvols plougués.

—De salubridat anam bé, si bé s'han presentat alguns gripes, no revesteixen caràcter epidèmic.

—Dimarts dia 29 a conseqüència d'un atac al cor va morir a l'edat de 83 anys l'amo En Francesc Forteza, Jusapet, A. C. S.

Feia temps que estava molestat per unes llagues a un peu, malaltia que no feia sentir la mort tan pronta que sorprengué a tota la família.

A l'enterro i funerals hi ha assistit una gran gentada mostra de l'estima en que era tengut el finat i les moltes relacions de sa família a la qual d'una manera especial als seus fills Joan i Francesc, Rosa i Josep ausent, enviam el nostre més sentit condol.

—El vinent diumenge dia 25 a les 2 i mitja del capvespre la Caixa Rural celebrarà la Junta General Ordinària.

—Per fi s'ha conseguit que en els enterros se despedeixi el dol al carrer de Son Servera. Per major comoditat l'Ajuntament ha fet instal·lar un llum aposta per encendre en tals casos.

—Hem de mostra la nostra satisfacció per l'èxit alcançat per un bon amic sino artanenc del tot prou conegut per el seu origen i convivència entra nosaltres. El pintor Joan Antoni Fuster Valiente de Son Jaumell acaba de celebrar una exposició de quadres a Ciutat que li ha valgut grandíssims elogis, als quals juntam la nostre felicitació.

—Ha visitat la nostra redacció el nou setmanari regionalista «La Veu de Mallorca». Sembla que serà porta veu del Centre Autonomista, agrupació política de la qual en son degut tempe publicarem el manifest que dirigeix a l'opinió.

Al correspondre efectuosament a la seua salutació li desitjam molts d'anys de vida per poder treballar pel bé de l'adormida Mallorca.

—Fa alguns anys i aquest també n'és servit, que després de St. Antoni, comensam a sentir pels nostres carrers els crits estridents i ridícols dels desenfeinats i desenfeinades que donen broma. Ens sembla que se comensa una mica massa prest a molestar l'imensa majoria dels veïnats i que si per qui correspon se prenguessin mesures per suprimir-ho, hi guanyaria no poc el bon nom del poble.

—Fa alguns dies se troben a la nostra comarca uns cassadors de seuvatgina forasters que fa temps fan destrossa per Mallorca. Segons mos informen, son molt pràctics en el cassar marts, mostels i genetes. Però no tot-hom està content del seu pas; els cassadors ja ho crec que sí, però els amos, els conradors, no, perquè els cunills les fan més mal que la seuvatgina.

—Dia 19 de Desembre a la Sala tengué lloc la subasta a plec tancat dels arbitres de la Vila.

Foren adjudicats als següents postors:

Plassa i ocupació de la via pública, per 2476 pts. a Bernat Torres Carrió.

Vins, per 4513 pts. al mateix.

Escorxador, carns i regoneixament sanitari dels porcs de matances a Miquel Bonnin Fuster per 21.506 pts.

Peix, a Miquel Oliver Solivellas per 1800 pts.

—No va ésser molt animada enguany la festa de S. Antoni. El dissapte feia vent fret i la costum, que de cada any

—Ens enteram per la premsa de Ciutat que el nostre amic Andreu Ferrer fundador del nostre periòdic, ha estat obsequiat al Hotel Reina Victòria de Palma amb un té d'honor amb motiu d'haver fundat el setmanari regionalista «La Veu de Mallorca».

—Un altre compatriota i col·laborador En Josep Sureda Blanes ha donat a la Associació per la Cultura de Mallorca una interessantíssima conferència sobre «Mahatma Gandhi» el fundador del nacionalisme indi.

se va perdent, de fer fogarons, enguany quedà exterminada. De tres únicament ens hem enterats que sa feren a altres tants cafès de la vila.

Se cantaren solemnes completes a la Pàrroquia amb assistència de l'Obreria, dimonis i música. Al on demà devers les 8 comensà la colcada més desanimada que l'any passat, arribant a la fi a reunir se per la bendició 42 animals. Ja deiem l'any passat que si tot-hom vol ésser espectador malament aniràn les colcades vinents. Les tentacions de S. Antoni un poc massa gruixades. Una mica més de serietat no aniria malament.

En Joan Lopez Llull feu una bona glosada surtint a la colcada amb el carro enmurtat i els quatre cantadors animant la festa.

A l'Ofici predicà les glories del Sant Mossen Josep Fuster Forteza

—Fa alguns dies que una brigada municipal està arrecglant els carreus de la vila, tapant clots i soles i posant un bon recàrrec a la carretera de ciutat a l'entrada de la vila, tros que sempre està en mal estat.

Relació nominal dels reclutas del reemplaç de 1930 que s'han de presentar a la Caixa de Reclutament d'Inca dia 28 del corrent a les 9 del matí:

Mateu Alzamora Sureja, Cama Bartomeu Esteve Guiscafré, Senet; Cristòfol Escanelles Alzamora, Tet; Jaume Forteza Fuster; Mateu Ferrer Lliteras, Pusseta; Josep Fuster Picó, Ranxé; Miquel Gayà Piris, Monjo; Miquel Genovard Estrany, Conflit; Antoni Ginard Pomar, Caparrot; Antoni Guiscafré Artigues, Seu; Pere Gili Garau, Comuna; Bartomeu Massanet Bernat, Pariret; Jaume Nadal Carrió de Sos Llulls; Pere Palou Oliver, Palou; Gabriel Salas Delmau, Nonga.

Dia 7 de Febrer s'han de presentar els sortats d'Àfrica.

Pere Gelabert Ferriol, Gafarró; Antoni Ferrer Carrió, Basté; Antoni Tous Jaume de la Font Calenta; Gabriel Sancho Cursach, Blay.

Acaba de sortir

“MISTRAL”

Conferència sobre aquest poeta provençal per JOSEP SUREDA BLANES

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau-le, és deliciosa.

GASSESES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen **LUNCHS** amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.-: ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

És una Agència entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguretat tota classe d'encàrreg.

Direcció a Palma: Harina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Teneu servici combinat amb el
Ferrocarril

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. } ARTA.

Disponible

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.
(MARCA ALEMANA)

Depositarío exclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

— DE —

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir de todas clases.

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM
DE RAÇA, GUNIS, COLOMS,
ALIMENTS ESPECIALS PER
POLLS, I Ponedores, INCUBADORES;
ANELLES, PLANS I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

Rafel Sastre (a) Vergé PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA
"LAS PALMERAS"
PLAZA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)
NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—
Menú exquisit i abundant—Ha-
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS
i tota classe de pastes alimen-
tícies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

Panaderia Moderna

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pá, pa-
nets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
— VICEVERSA DE —

ANTONI GILI (a) Comuna
SERVICI DIARI EN PRONTITUT I

ECONOMIA DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIÓ:

Palma -- Banch de S'oli, 24
Artá--Can Comuna Centro

Balear Pensión

TOMÁS SBERT

===== FAMILIA MALLORQUINA =====

Habitaciones con vista a la Rambla, Monumento a Colón y
Puerto. :—: Mobiliario todo nuevo. :—: Trato familiar
Cuarto de baño con agua caliente y fría.

Pensión completa desde 8 ptas. = Para artistas precios
especiales.

José A. Clavé, 3, pral. 1.ª BARCELONA Teléf. 31034.
(No equivocarse: junto al monumento a Colón)

Mozo a la llegada de trenes y vapores :—: English Spoken :—: On parle français

Números de los tranvías que pasan junto a BALEAR PENSIÓN: 3, 21,
22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 49, 52, 53, 54, 57, 58 y 59.